

Nie mamy Lehman Brothers, ale...

Bliski oddech konkurencji

Wynik finansowy netto BS-ów zwiększył się aż o 42,0 proc., a wynik odsetkowy o 30,3 proc., jednak dynamika wzrostu ich aktywów była niższa niż banków komercyjnych – wynika ze sprawozdania Komisji Nadzoru Finansowego za I półrocze 2008 r.

Sektor bankowy w Polsce pozostawał pod wpływem wydarzeń na globalnych rynkach finansowych wynikających z kolejnych odłon kryzysu subprime. Mimo to szybkie tempo rozwoju działalności występowało we wszystkich grupach banków, najwyższe odnotowano w oddziałach instytucji kredytowych, co wynikało z „efektu niskiej bazy” oraz agresywnej strategii rozwoju zmierzającej do szybkiego zdobycia rynku. W konsekwencji aktywa tej grupy zwiększyły się o 41,0 proc., a ich udział sektorze wzrósł do 5,4 proc. (z 4,3 proc.). Aktywa wszystkich banków wzrosły o 10,8 proc. (z 795,4 mld zł do 881,5 mld zł), w tym komercyjnych o 9,6 proc. i spółdzielczych o 8,5 proc.

Spread odsetkowy

W I półroczu 2008 r. wynik finansowy netto banków wyniósł 8,6 mld zł i był o 20,5 proc. (o 1,5 mld zł) wyższy niż rok wcześniej, jednak ponad 40 proc. zysków zostało zrealizowane przez dwa największe banki (PKO BP i Pekao SA). Spośród 573 banków spółdzielczych pogorszenie wyników odnotowało 57 BS-ów, a stratę netto 2 BS-y. Większa dochodowość banków wynikała głównie ze wzrostu wyniku z tytułu odsetek połączonego z umiarkowaną podwyżką kosztów działania.

Wartość kredytów dla sektora niefinansowego ogółem wzrosła o 14,6 proc. (rok/rok o 30,6 proc.) z 427,6 mld zł do 490,1 mld zł.

Kredyty konsumpcyjne zwiększyły się o 15,7 proc. (rok/rok o 33,5 proc.) z 102,5 mld zł do 118,6 mld zł. Wartość kredytów udzielonych sektorowi przedsiębiorstw zwiększyła się o 13,7 proc. (rok/rok o 24,3 proc.) z 171,7 mld zł do 195,3 mld zł. Kapitały (fundusze) i zobowiązania podporządkowane sektora bankowego wzrosły o 10,0 proc. z 68,6 mld zł do 75,5 mld zł.

Wynik działalności bankowej wzrósł o 18,8 proc. (z 20,3 mld zł do 24,2 mld zł). Decydujący wpływ na tę poprawę miało zwiększenie wyniku odsetkowego o 25,3 proc. (z 11,4 mld

zł do 14,3 mld zł). Tak duży wzrost wynikał ze zwiększenia wolumenu kredytów i ich oprocentowania. W celu zwiększenia dochodów banki dokonały zwiększenia różnicy pomiędzy średnim oprocentowaniem kredytów i depozytów (odwrotnie niż w roku ubiegłym).

Najwyższy poziom marży realizowały banki spółdzielcze, co było konsekwencją wzrostu poziomu stóp procentowych

PORÓWNANIE DYNAMIKI NALEŻNOŚCI OD SEKTORA NIEFINANSOWEGO W CAŁYM SEKTORZE BANKOWYM W I PÓŁROCZU 2008 R.

	Wartość VI 2008 (mln zł)	Struktura (proc.)	Dynamika 2007=100	Dynamika w sektorze 2007=100
1 Kredyty dla podmiotów gospodarczych	6 434	20,8	116,4	113,4
2 Kredyty dla gospodarstw domowych	24 293	78,6	109,6	115,3
3 Pozostałe kredyty	181	0,6	109,0	
Łącznie	30 908	100,0	111,0	114,6

JAKOŚĆ NALEŻNOŚCI KREDYTOWYCH W SEKTORZE BS

	2005 (proc.)	2006 (proc.)	2007 (proc.)
Należności nieregularne	4,2	3,2	2,4
w tym stracone	3,1	2,4	1,8

Fot. www.fotolia.com

NBP. Z kolei najniższą marżę realizowały oddziały instytucji kredytowych, co można wiązać z agresywną polityką zmierzającą do zdobycia znaczącego udziału w rynku. Wskaźnik kosztów operacyjnych (C/I) zmniejszył się z 54,1 proc. w I półroczu 2007 r. do 52,0 proc. w I półroczu br. Podobnie, jak w okresach ubiegłych najwyższą efektywność w tym obszarze wykazywały banki komercyjne.

Uzdrawianie portfeli

Wprawdzie udział należności zagrożonych w należnościach ogółem zmniejszył się do rekordowo niskich poziomów z 5,2 proc. na koniec 2007 r. do 4,8 proc. na koniec czerwca br. jednak spadek udziału wynikał tylko i wyłącznie z szybkiego wzrostu należności ogółem. Wpływ na wzrost odpisów miało poza wzrostem portfela kredytowego nadmierne rozluźnienie polityki kredytowej. Świadczą o tym m.in. raporty banków, z których wynika wzrost odpisów na kredyty konsumpcyjne stanowiące jeden z głównych obszarów walki konkurencyjnej, co powoduje, że niektóre banki w celu zwiększenia udziału w rynku stosują mniej rygorystyczną politykę kredytową.

Pomimo wysokiego tempa wzrostu gospodarczego i wzrostu płac, poziom należności zagrożonych od sektora niefinansowego zwiększył się z 22,7 mld zł na koniec 2007 r. do 23,9 mld zł na koniec czerwca br. (o 5,1 proc.). Co więcej, jest to pierwszy istotny wzrost od początku 2004 r. Wzrost należności zagrożonych dotyczył zarówno należności od gospodarstw domowych (wzrost

z 10,5 mld zł do 11,3 mld zł), jak i od sektora przedsiębiorstw (wzrost z 12,2 mld zł do 12,6 mld zł). Zwiększył się również poziom należności „pod obserwacją” z 13,3 mld zł do 15,5 mld zł (gospodarstw domowych z 4,1 mld zł do 4,6 mld zł, przedsiębiorstw z 9,1 mld zł do 10,9 mld zł). Konsekwencją wzrostu należności zagrożonych i „pod obserwacją” było wspomniane już dwukrotne zwiększenie rezerw/odpisów wpływających negatywnie na wyniki banków.

Zwraca przy tym uwagę dynamiczny wzrost kredytów zagrożonych z tytułu kart kredytowych (o 19,4 proc. z 0,6 mld zł do 0,7 mld zł). Co więcej, dynamika wzrostu kredytów zagrożonych była wyższa niż dynamika wzrostu kredytów ogółem z tego tytułu. Świadczy to o tym, że polityka kredytowa niektórych banków narusza zasady ostrożnego zarządzania i konieczna jest szybka zmiana w tym obszarze.

DEPOZyty BANKÓW SPÓŁDZIELCZYCH

		2006 (mln zł)	Struktura (proc.)	2007 (mln zł)	Struktura (proc.)	Struktura (VI 2008)
1	Depozyty podmiotów gospodarczych	2 851,1	8,9	3 455,1	9,4	8,1
2	Depozyty gospodarstw domowych	28 373,8	88,2	32 121,7	87,5	88,4
3	Pozostałe depozyty	944,7	2,9	1 141,0	3,1	3,5
	Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	32 169,6	100,0	36 717,8	100,0	100,0

WYNIK FINANSOWY BANKÓW SPÓŁDZIELCZYCH

		VI 2007 (mln zł)	VI 2008 (mln zł)	Dynamika (VI 2007 = 100)
1	Wynik z tytułu odsetek	1 004	1 307	130,2
2	Wynik z tytułu prowizji	394	426	108,1
3	Wynik na operacjach finansowych	16	-6	X
4	Wynik na działalności bankowej	1 422	1 741	122,4
5	Koszty działania banku, z tego:	5 897	1 030	114,8
	Wynagrodzenia i narzuty	653	748	114,5
	Inne	244	282	115,6
6	Amortyzacja	77	85	110,4
7	Odpisy na rezerwy netto	35	39	111,4
8	Wynik finansowy brutto	424	599	141,3
9	Obciążenia wyniku finansowego	80	111	138,8
10	Wynik finansowy netto	344	488	141,9

Pomimo zmniejszenia udziału należności zagrożonych w należnościach ogółem, jakość portfela kredytowego banków uległa pogorszeniu. Mając na uwadze utrzymującą się korzystną sytuację makroekonomiczną i związany z tym wzrost płac, można przypuszczać, że pogorszenie jakości portfela wynika z nadmiernie ekspansywnej polityki kredytowej niektórych banków, która doprowadziła do objęcia kredytowaniem podmiotów o niewystarczającej zdolności kredytowej (w stosunku do zaciąganych przez nie kredytów). W związku z tym konieczne jest, aby banki dokonały rewizji procedur kredytowych oraz strategii działania, w celu eliminacji słabych obszarów.

KNF z zadowoleniem odnotował korzystną zmianę w polityce banków, które przeznaczyły około 60 proc. zysków za 2007 r. na zwiększenie kapitałów, a tylko około 40 proc. na wypłatę dywidendy, podczas gdy w poprzednich latach większość zysków przeznaczają na wypłatę dywidendy.

Walka o depozyty

Wynik finansowy netto banków spółdzielczych wzrósł aż o 42,0 proc., co w znacznym stopniu zostało spowodowane wzrostem stóp procentowych NBP, w rezultacie czego nastąpiło zwiększenie przychodów odsetkowych (znaczną część portfela

WYBRANE WSPÓŁCZYNNIKI OPERACYJNE SEKTORA BS W LATACH 2004–2006

Wyszczególnienie	2006 (proc.)	2007 (proc.)	VI 2008 (proc.)
Dochody odsetkowe/aktywa	4,74	4,77	5,12
Dochody pozaodsetkowe/aktywa	1,22	1,18	1,67
Koszty działania banku/aktywa	4,59	4,27	4,04
Odpisy na rezerwy netto/aktywa	0,21	0,17	0,15
Koszty całkowite/aktywa	5,19	4,79	4,52
Zwrot z aktywów (ROA) netto	1,3	1,5	1,9
Zwrot z kapitału (ROE) netto	14,5	17,2	21,8

kredytowego tej grupy banków stanowią kredyty preferencyjne dla rolnictwa, ściśle związane z poziomem stóp procentowych NBP). W konsekwencji wynik odsetkowy wzrósł aż o 30,3 proc. Dodatkowo banki tej grupy utrzymały niski poziom ujemnego salda rezerw (wzrost o 10,0 proc.).

Dr Mariusz Zygierewicz, dyrektor w ZBP, komentując sprawozdanie Komisji Nadzoru Finansowego, zwraca uwagę, że suma bilansowa sektora BS-ów zwiększyła się w skali roku o 4 181 mln zł i przekroczyła 53 mld zł. Dynamika na poziomie 117 proc. to bardzo dobry wynik, jednak uwzględniając wskaźnik inflacji, oznacza regres w stosunku do 2006 r. Ponadto wzrost aktywów sektora BS-ów – w odróżnieniu od lat poprzednich – jest niższy niż w bankach komercyjnych (121,1 proc.).

Sektor BS-ów jako jedna z nielicznych grup bankowych nadal posiada nadpłynność, nadal generuje dodatkowe środki, które dostarcza rynkowi, czyli de facto bankom komercyjnym.

Niższa niż w bankach komercyjnych jest także dynamika należności od sektora niefinansowego, chociaż dekonjunktura na rynku mieszkaniowym zmniejszyła różnice między sektorami. Bardzo dobrze natomiast rozwija się w BS-ach akcja kredytowa dla sektora MSP, która w sektorze komercyjnym wyhamowała.

Sektor BS-ów jako jedna z nielicznych grup bankowych nadal posiada nadpłynność, nadal generuje dodatkowe środki, które dostarcza rynkowi, czyli de facto bankom komercyjnym.

O ile w latach poprzednich depozyty w BS-ach wzrastały o wiele szybciej niż w bankach komercyjnych, w I półroczu 2008 r. statystyki pokazały odmienną tendencję. Depozyty ogółem osiągnęły wartość 496,9 mld zł; depozyty banków komercyjnych były ponad 10-krotnie wyższe niż banków spółdzielczych (451,5 mld zł wobec 44,3 mld zł). Na początku roku wielu klientów indywidualnych wycofało swoje pieniądze z giełdy bądź z towarzystw funduszy inwestycyjnych, jednak

BANKI SPÓŁDZIELCZE NA TLE SEKTORA BANKOWEGO

Udział banków spółdzielczych w wynikach sektora bankowego (w proc.)	2005	2006	2007	VI 2008
Aktywa ogółem	5,8	6,2	6,2	6,0
Należności od podmiotów niefinansowych	7,4	7,1	6,5	6,3
Papiery wartościowe	1,2	1,9	1,9	1,7
Aktywa trwałe	7,6	8,3	8,5	bd
Zobowiązania od podmiotów niefinansowych	7,5	8,4	8,6	8,5
Fundusze całkowite	6,2	6,4	6,5	6,9
Zysk brutto	5,8	4,9	5,1	5,8
Zysk netto	5,5	4,8	5,0	5,7

BANKI SPÓŁDZIELCZE NA TLE SEKTORA BANKOWEGO

Udział banków spółdzielczych w wynikach sektora bankowego (w proc.)	2005	2006	2007	VI 2008
Aktywa ogółem	5,8	6,2	6,2	6,0
Należności od podmiotów niefinansowych	7,4	7,1	6,5	6,3
Papiery wartościowe	1,2	1,9	1,9	1,7
Aktywa trwałe	7,6	8,3	8,5	bd
Zobowiązania od podmiotów niefinansowych	7,5	8,4	8,6	8,5
Fundusze całkowite	6,2	6,4	6,5	6,9
Zysk brutto	5,8	4,9	5,1	5,8
Zysk netto	5,5	4,8	5,0	5,7

gros tych środków trafiło do banków komercyjnych. W efekcie BS-y nie odniosły z tego transferu żadnych korzyści.

Pod presją norm regulacyjnych wzrosły natomiast fundusze sektora BS-ów, co podniosło wartość współczynnika wypłacalności. Od stycznia 2008 r. poziom tego wskaźnika obniżył się do 13,7 proc., lecz jest nadal wyższy niż w bankach komercyjnych (poniżej 11 proc.).

Spółdzielcze „plusy ujemne”

Jak na dłoni widać prostą zależność, że wzrost stóp procentowych NBP przekłada się na wynik odsetkowy i dochodowość BS-ów. W sektorze komercyjnym źródła dochodów są bardziej zdywersyfikowane. Pozytywnym osiągnięciem spółdzielców jest stabilizacja kosztów, których dynamika na poziomie ponad 10 proc. jest znacznie niższa niż wzrost aktywów i przychodów odsetkowych.

W okresie ostatnich dwóch lat poprawiła się efektywność sektora BS-ów. Marża odsetkowa wzrosła do ponad 5 proc., wyższe są też wskaźniki zwrotu z aktywów i kapitału. Nadal jednak w strukturze kosztów dominują koszty osobowe (70 proc.), co nie jest najlepszym prognostykiem w obliczu konieczności prowadzenia w BS-ach dużych inwestycji informatycznych. Wskaźnik kosztów do dochodów C/I w sektorze BS-ów wynosi obec-

PORÓWNANIE WSPÓŁCZYNNIKÓW OPERACYJNYCH BS NA TLE CAŁEGO SEKTORA BANKOWEGO – 2007 (w proc.)

Wyszczególnienie	Banki spółdzielcze	Sektor bankowy
Udział złych kredytów	2,4	4,1
Marża odsetkowa	4,8	3,3
Dochody pozaodsetkowe/aktywa	1,8	2,3
Koszty działania banku/aktywa	4,3	2,9
Odpisy na rezerwy/aktywa	0,2	0,2
C/I Ratio	69,2	56,3
ROA	1,5	1,7
ROE	17,2	22,5

ZATRUDNIENIE I PŁACÓWKI BANKOWE

	2004	2005	2006	2007
Płacówki				
BS	3 385	3 598	3 793	4 010
Banki komercyjne	8 359	8 378	8 327	9 274
Zatrudnienie				
BS	27 600	28 265	28 691	30 105
Banki komercyjne	122 005	124 689	127 872	133 720

nie 60 proc. Poziom ten banki komercyjne osiągnęły w 2004 r. Rentowność jest wyższa niż w bankach komercyjnych w 2006 r.

W ostatnich 5 latach udział sektora BS-ów w systemie zmniejszył się zarówno pod względem aktywów i należności od podmiotów niefinansowych, jak i depozytów od podmiotów niefinansowych. Od 2007 r. wzrasta jedynie udział zysku brutto, a to w efekcie szybkiego wzrostu dochodowości BS-ów. Spółdzielcy przegrywają też wyścig ze SKOK-ami. Dotyczy to liczby placówek, wartości aktywów i depozytów. Sektor BS-ów rośnie, ale konkurencja nie zasypia gruszek w popiele – podsumowuje dyrektor Mariusz Zygierewicz. □

INSTYTUT NAUK PRAWNYCH PAN

STUDIUM EUROPEJSKIEGO PRAWA BANKOWEGO

informuje o rozpoczęciu przyjęć
na kolejne trysemestralne studia podyplomowe
w zakresie europejskiego prawa bankowego.

Program studium ma akceptację Związku Banków Polskich,
początek zajęć **22 listopada 2008 roku.**

Szczegółowe informacje tel./fax 022 657 27 29

www.inp.pan.pl